

СРПСКА ПАРТИЈА

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампарња се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник

КРОСТА Ђ. МИЛЧЕВИЋ

НАРОД

Гукоцки се не издају.

Огласи и белашке за плаћују се по погодби

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Гласиле уређива Драг. С. ГОГИЋ

БОСАНСКИ САБОР

У овом тренутку повела се јака борба између аустроугарске владе и југословенских представника из Босне и Херцеговине о сазиву Босанског Сабора.

Босанско-херцеговачки сабор је одмах у почетку рата распуштен а затим, царским указом од 17. октобра 1916, потпуно укинут. Законодавна власт за Босну и Херцеговину пренета је на заједничко аустроугарско министарство финансија. После тога су многи српски посланици ухапшени и осуђени било на смрт, било на више година робије.

Међутим, кад се сазвао бечки парламент, југословенски посланици су, у споразуму са шефовима српских и хрватских странака из Босне и Херцеговине, истакли питање о поновном стварању Босанског Сабора и тражили да се он одмах сазове. Посланици Баљак и Спинчић, у име свих посланика, српских, хрватских и словеначких, који чине југословенски клуб, упутили су интерпелацију у том смислу председнику аустријске владе Сајдлеру.

Сличан покушај учинили су и хрватски посланици у мађарском сабору. Њихов корак поткрепљен је снажно једним експозеом, јако документованим, који се тиче гоњења и полицајског и судског насиља, коме је изложено несрећно становништво у Босни и Херцеговини због покварене и самоволне бирократије. Експозе, који је врло речит по себи, још је добио у важности што га је изложио бивши аустријски виши официр, посланик Хрељановић.

Сазив Сабора анектираних области требао је да послужи Југословенима за неке практичне циљеве. Превега то је био једини начин да се добије амнестија за осуђене српске посланике из Босне, а затим, постојала је нада, да ће се са слободном трибином умањити тиранија војничких власти у земљи. Шефови српско-хрват-

ских странака намеравали су да се користе парламентарном трибином, да манифестују солидарност Босне и Херцеговине са другим земљама из Аустро-Угарске о стварању националне државе ван граница монархије.

Очевидно такав план није се могао допасти ни аустријској ни мађарској влади, а најмање војним властима у земљи.

Зато је председник мађарске владе одговорио посланику Хрељановићу врло кратко:

»Ја изјављујем, рекао је он, да нећу да одговорим на ову интерпелацију«. Али председник аустријске владе фон Сајдлер, чији парламентарни положај му не допушта овакве дрскости дао је једну изјаву, за коју је после доживео сраман деманти. Он је рекао, да је после атентата у Сарајеву и после патриотских манифестација (плачке које су настале по убиству Фрање Фердинанда) створиле такву заоштреност између муслимана и католика с једне и православних с друге стране, да је била искључена могућност сваког заједничког рада ове три вероисповести.

Изјава аустријског премијера изазвала је сензацију како у аустријској парламенту, тако и у југословенским земљама у толико више што је један од потпредседника, који су према Сајдлеровом тврђењу, тражили распуштање сабора, посланик Зунарић (Хрват, католик) баш био покретач акције за васпостављање и сазив сабора. Посланик Зунарић је чак ишао у друштву са Србином, председником сабора Димовићем, код цара да тражи повратак устава у анектираним областима.

Тако су се збиља, са радозналешћу очекивала објашњења Зунарићева као и његовог муслиманског колеге Башагића. Његов деманти дошао је убрзо.

Цивилни преставник код војног гувернера Босне и Херцеговине г. Бурковић позвао је ових дана у Сараје-

ву конференцију свих партијских шефова из Босне и сви су они дошли на позив а међу њима и социјалистички преставник г. Сретен Јакшић. Шефовима је владин преставник саопштио да је влада намерна, пошто сабор не ради, да периодично сазива преставнике странака, да саслуша њихове жеље у свима питањима, која се тичу снабдевања и других услова живота становништва. Пошто су саслушали саопштења владиног преставника, сви партијски шефови устали су и изјавили једногласно, да они не могу узети учешћа на састанцима, који имају за циљ да замене сабор. После тога изашли су из дворане.

Али пре но што ће се растати, представници католика и муслимана, замолили су г. Бурковића да саопшти председнику аустријске владе Сајдлеру њихов формални деманти његових тврђења у одговору на интерпелацију југословенског клуба у Бечу. Шефови католичке и муслиманске странке, као ни оба потпредседника Сабора никада нису саветовали распуштање Сабора, нити су одбијали да раде са својим суграђанима православне вере. У исто време шефови католика и муслимана изјавили су да су готови, ако је потребно, да лично оду у Беч и да на највишем месту демантују Сајдлерова тврђења као и да траже понован сазив сабора.

Бечка штампа са много оштрине коментарише ово држање католичких и муслиманских преставника у Босни и Херцеговини, држање које прети да створи нове неприлике аустријском председнику владе, који је ухваћен у сред лажи. Југословенски политички кругови са највећим интересовањем прате рад босанских посланика и готови су да од тога рада створе предмет новог парламентарног напада на Сајдлеров кабинет.

ЗА УЈЕДИЊЕЊЕ

Сарајевоер Тагеблат саопштава ово:

Хрватска Држава пише да је радосна догађај шездесетогодишњице песника Иве Вој-

новића, као и жалосна вест о смрти посланика Крека, пружио Словенцима, Хрватима и Србима прилику да манифестују своје дубоко интелектуално и морално јединство.

У овом јединству — наставља Држава — ми можемо ведро гледати у будућност. За сада је главно издржати Први корак дао је сјајне резултате: општински избори у Загребу доказали су да је хрватска престоница потпуно за народно уједињење, јер су сви гласали против Франкове партије. Треба да још више збијемо своје редове у борби за јединство. Само тако моћи ћемо добити напослетку победу. Можемо дакле неумерно једно и исто понављати, а то је, да су Хрвати, Срби и Словенци један народ. То треба да буде свето правило наше религије.

СРПСКИ СОЦИЈАЛИСТИ

Српски социјалисти из Београда дали су меморандум холандско скандинавском комитету, кога доноси »Морнинг Пост« од 6. нов. т. г. бр. 45387.

ПРОГРАМ СРПСКИХ СОЦИЈАЛИСТА ЗА ШТОКХОЛМ. КОНФЕРЕНЦИЈУ.

Српска социјалистичка партија, представљена својим секретаријатом поднела је организацији комитети за Штокхолмску Конференцију меморандум тражећи мир одмах, без анексија и компензација, мир базиран на принципу да свака нација има право да

располаже својом сопственом судбином. Сједињење Босне и Херцеговине са Србијом наведено је као услов. Аустро-Угарска, вели документат, не може да истакне ни најмањи разлог базиран на принципу националности да би оправдала окупацију Босне и Херцеговине или ранију окупацију Далмације. Други захтеви су потпуна рестаурација Србије и сједињење њено са Црном Гором: укидање политичких и економских стега наметнутих Србији од стране Аустро-Угарске. Све велике силе да дају финансијску помоћ да би се продуктивна снага Србије рестаурирала, а која је потпуно разорена ратом и Аустро-угарско-бугарском окупацијом. Рестаурација и поновно уздизање потпуне независности Белгије и плаћање њој компензација од Немачке; Пољска да постане независна држава; Финска и Украјина да добију пуну аутономију под руском демократском управом; Јерменска да се ослободи турске управе и да постане независна или да се стави под руском републиканском заштитом. Порекло рата да се не дискутује на општој социјалистичкој конференцији због тога што његово порекло треба приписати чисто капиталистичком утицају, изузев у случајевима неких националних покрета, који су за порекло рата секундарног значења.

ИНДУСТРИЈА САТОВА

Извоз швајцарских сатова достигао је суму од 208 милиона 507.143 франака. Овај резултат, који раније није никада био постигнут, премашио је за 71,481,870 франака прошлогodiшњи извоз. Овакав резултат превазишао је сва очекивања.

Занимљив је следећи преглед из кога се најбоље види какве су биле средње цене сатовима у току последњих пет година:

1912 златан сат 67,20, сребрн 11,75, металан 5,34;
1913 златан сат 64,41, сребрн 11,70 металан 5,22;
1914 златан сат 63,93 сребрн, 11,64, металан 5,19;
1915 златан сат 45,73, сребрн 11,39, металан 5,21;
1916 златан сат 47,12, сребрн 12,03, металан 5,72.

У пркос рату и тешкоћама, које непрестано расту за извоз а које су нарочито биле компликоване 1917 извоз сатова је јако порастао. Укупан број извезених златних није још достигао цифру од 1913, али сребрни сатови су је пре-

вазирили за 77 хиљада, а метални за 2 милиони и 654 хиљаде.

Извезено је дакле за последњих пет година:

1912 златних сатова 1,057.876, сребрних 3,346.637, металних 7,112.803.

1913 златних 1,116.433, сребрних 3,423.345, металних 7,874.107.

1914 златних 654.610, сребрних 2,175.682, металних 5,842.295.

1915 златних 556.510, сребрних 2,616.882, металним 9,029.032.

1916 златних 934.021, сребрних 3,700.320, металних 10,528.044.

Извезено је дакле 1916 год. 15,162.885 сатова, што значи да је просечно свакога дана израђивано по 50.541.

Све напред наведено важи само за цене сатова.

Извоз кутија за сатове дао је такође задовољавајуће резултате. Тако 4.948.1 извезено је ове године више од прошле године израђених кутија, а за 427.777 недокрених кутија.

Великих висећних сатова извезла је Швајцарска 742 квинтала, будилника 22 квинтала и 238 квинтала сајдрјског алата.

Занимљивости ради упоредићемо куповине извршене 1913 и 1916.

1913. купили су сатове у Швајцарској: Немачка за 32,6 милиона, Енглеска 31,1, Аустроугарска 14,5, Русија 13,6 Италија 12,1 Сједињене Државе 8,6, Аргентина 5,9, Шпанија 5,3, Француска 3,8, Белгија 3,5.

1916. овај преглед изгледа овако: Енглеска 29,7 милиона, Русија 29,6, Немачка 23,7, Сједињене Државе 20,5, Аустроугарска 16,5, Француска 16,2, Италија 9,1, Шпанија 6,9, Шведска 3,9, Холандија 3,2.

Да бацимо један летимичан поглед на 1917 годину.

Укупна вредност извезених ципних и висећних сатова за прва три месеца у овој години износи 51,966.476 франка. Ако упоредимо са сумом од 42,355.368 фр. која је добијена за иста три месеца прошле године, видећемо да прираштај износи 9,611.108 фр.

ПРОТИВ КАЈОА

Париз, 4 дец.

Председник кабинета и министар војни г. Клемансо, као шеф војне правде, упутио је г. Полу Дешанелу, председнику скупштине, два писма, у којима генерал Дибјај, војни гувернер Париза, моли Скупштину да суспендује парламентарни имунитет који штити г. Кајоа, бившег председника министарског савета посланика Сарте, и г. Лусталеа, посланика Ланда, да би могао војни суд повести истрагу противу њих.

Што се тиче г. Кајоа, оптужба ће бити основана на оном члану кривичног законика, који говори о атентатима упереним против државне безбедности. Не зна се још хоће ли Скупштина данас или сутра изабрати одбор, која ће проучити овај захтев.

„НЕОБАЗРИВОСТ“

Базел, 3 дец.

Позната је истрага са аустријским поручником Цердиком, који је на бечкој железничкој станици ошамарно једног војника а затим сабљом убио једног драгона, који је протествовао. Сад је завршено суђење овом поручнику и он је осуђен на шест месеља затвора за убиство из необазривости.

ПОБЕДА НА РУДНИКУ

Крф, 4. дец.

2. децембра Српски је народ прослављао трећу годишњицу своје сјајне победе на Руднику.

Пре три године на тај дан наш званичан

извештај јавио је да смо заробили 60.000 аустромађарских војника и официра и запленили врло велики број топова. Осим тога завршено је гоњење разбијених непријатељских оделења, од којих је се само мали број вратио на аустријско земљиште.

После слома аустријске војске, генерала Поћорек, који је као гувернер Босне, био несумњиво главни подстрекач и организатор убиства извршеног над Фрањом Фердинандом у Сарајеву, интернирале су аустријске власти. Од онда се Аустрија није више усудила сама да напада Србију. Да би могла извршити успешну офанзиву против Србије, Аустрији је била потребна огромна немачка војска под Макензеном, као и сва бугарска војска. Па ипак све те уједињене снаге нису биле кадре да спрече храбру српску војску да после годину дана истакне на Кајмакчалану српску заставу.

„БЛАГОСТАЊЕ“

»Уједњење«, орган црногорског Одбора за народно Уједињење има ову вест карактеристичну о скупоћи у Хрватској:

Један сељак из среза Св. Иван Зелине продао је сад у октобру 12 хектолитара вина 4800 круна. Кад је примио читав свежан банака погледао их је љутито и треснуо осто:

»Некад сам продавао то за 200 круна, али сам враћао кући пуна кола свега и свачега, а сад за све ово једва могу да купим и хлеба за своје«.

А »Хрватска Држава« јавља да је у Куклићу, близу Задра, у једној породици умрло три лица у једној недељи од акутне глади.

ИЗ РУСИЈЕ

Петроград, 4. дец. — Максималистичка влада налази се у пуној унутрашњој кризи. Лењин се нада да ће отклонити све тешкоће, остављајући Скупштину да реши о примирју.

Уствари изгледа да је максималистичка влада увидела немогућност да Русија закључи мир са Немачком без Савезника.

Максималистичка влада известила је о тој ситуацији Килмана и Чернина. У Петрограду врло песимистички гледају на исход ситуације, коју су створили максималисти.

Атина, 4. дец.

Руски посланик, кнез Демидов, упутио је г. Подетису ову ноту:

Господине Министре, Част ми је, као представнику заробљене Русије, која је везана свечаним уговором за

своје храбре Савезнике, упутити вам своје најформалније неодобравање предузетог корак, који је учињен по наредби петроградске владе, а која се односи на закључење примирја са војскама Централних Држава.

Крист и се и овом приликом, Господине Министре, да вам изразим уверење мог високог поштовања.

Демидов.

ВЕНИЗЕЛОС У ЕВРОПИ

Берн, 4 дец.

Грчки посланик у Швајцарској вратио се из Париза, где је вшао по позиву г. Венизелоса. Он је дуго конференсовао са г. Венизелосом, коме је под ево дуг извештај о ситуацији у Немачкој.

Г. Александрис је такође обавестио председника грчке владе о рођењу збаченог краља по Швајцарској и о интервима, које врши његова околна.

НАШЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ

Цирих, 4. дец.

Екиност доноси чланак о железницама у југословенским крајевима и тражи да постану својина југословенске државе.

»Доћи ће време, кад ће разни Форстерови језиковни параграфи отићи омамо, где им је место, т. ј. у ђубре; а на нашим вагонима и локомотивама забљестаће натпис Ј. Д. Ж. Победа ће бити наша.«

Чланак се овако завршава: »Посланици у парламенту, чиновници у канцеларијама, железничари на пругама, сви се уједините у томе смислу за заједнички циљ: Југословенске државне железнице. Читавај народ југословенски ће вас поштовати, и весело ће дишати машинске своје беле облаке у свеже, југословенско јутро.«

СЛОВЕНЦИ И СРБИ

»Едност« доноси чланак под насловом »Криви смо јер смо живи, злочинци јер хоћемо да живимо«, из кога саопштавамо овај одељак.

»...Градачки Таблат пребацје: Др. Рибаржу, што је године 1912 рекао да се Словенци осећају једно са Србијама. (47 речи забрањено). Ми, дакле не би смо смели осећати сн родом не е крви, исто племе а, свих тежиња на пољу културе, са народом који је наш најближи племенички рођак!...«

Ми отворено понављамо још једном изјаву због које се замера Др. Рибаржу, подсећамо и на то да смо се и са Србијама уједињили у Југословенском клубу и да тражимо уједињење свих Југословена!»

САОПШТЕЊА

Милена Милековића, инжињерског капетана, моли мајор Светислав М. Савић, командант батаљона, пошта бр. 60, да му достави слику коју је у Паризу добио од гђе Катерине Илџ.

21. новембра т. год. — љубито сам своје уверење, које ми је издало Министарство Просвете на Крфу 19 марта 1916 год. бр. 1030. Исто сам уверење огласио надлежним путем за изјављење. Ж. војин Васовић учитељ.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Локална борба поново је јуче отпочела у близини Шато де Пондерхек и у њој су наше трупе повратиле знатан део ровова у које је непријатељ био ушао.

Додније. — Синоћ је непријатељ извршио други локални напад источно од Билкура, али је потпуно одбијен. После подне ми смо извршили један успешан напад северно од села, добили заробљеника и разорили непријатељске заклоне. На другом делу фронта португалске трупе су добиле заробљеника у сукобу патрола. На фронту Ипра понова је прекодан била борба у околини Шато де Полдерхек, али није било стварне промене у ситуацији. —

Непријатељска артиљерија била је актив

нија преко дана у близини Аржикура и Флеквиера, између Гаврела и Ланса и на сектору Пасшанделе.

Фронт у Палестини. — Генерал Аленби јавља да је 30. новембра успео да помери своју линију североисточно од Јерусалима. У току ових операција заробљено је 140 људи.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Између Бренте и Пјаве борба, чија је интензивност била слабија 1 децембра у вече, није се јуче појачала. Само у 13 сати, у области кланца Берете, непријатељска пешадија је покушала да напредује против наших линија, али смо је потпуно одбили нашим противнападом.

У долини Ђудикарје ноћу, између 1. и 2. децембра, одбили смо непријатељска оделења, која су после дуже артиљеријске припреме, покушала да заузму једну нашу осматрачницу на Монте Мелино.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ПARIЗ. — На конференцији у Паризу учествовали су делегати из Кине и Либерје.

ПARIЗ. — Овдашњи сједикат руске штампе изјавио је да остаје веран савезу са савезничким демократијама и да не одобрава Лењинову политику.

ЛИСАБОН. — Образовано је ново португалско министарство. — Број мртвих, за време два револуционарна дана, износи 109. Рањених има око 600.

БЕРН. — Граф Чернин се био лако разболео и зато није могао отићи на конференцију у Берлину. Стање његовог здравља сад је много озбиљније.

ПARIЗ. — Француским ратним крстом одликовани су један амерички капетан; 3 поручника, 1 наредник, 2 саблера и 6 војника.

ПARIЗ. Камилло Фламарион израдио је највећи телескоп на свету. Он има три метра у пречнику а стаклено сочиве је тешко 4000 килограма.

ПARIЗ. — Јапански амбасадор свечано је предао верденској општини почасну сабљу и више одликовања од јапанског цара.

Буенос Аирес. — Немачки посланици из Аргентине, Перу, Чили и Уругваја налазе се овде под полицијским надзором.

БАЗЕЛ. — Турци су одвели собом у Назарет јерусалимског патријарха Камасеја.

ПЕТРОГРАД. — Лењин је одобрио поново изјављење »Новоје Време« и »Вечерњи Време«. Они ће се звати »Утро« и »Вечер«.

РИМ. — Овде јесе одржала 28 новембра после подне величанствена манифестација у част Сједињених Држава, поводом њене објаве рата Аустрији.

Амбасадор Нелзон Пеџ држао је том приликом говор на италијанском језику. Више пута га је светина прекидала у говору бурним усклицима одобравања.

Председник римске општине, кнез Колона, одговорио му је, наглашујући да римско ста новништво види у тој објави рата доказ солидарности према Италији, која се бори за слободу, независност своје расе и своја права.

ЛОНДОН. — Лорд Џорџ је изјавио: »Ми се у свом тренутку налазимо пред две алтернативе: једна је, да се споразумемо са разбојништвом које тријумфује, што би значило подвргнути се терору беззаконика, победничких разбојника. Друга је, да идемо право у нашем божанском задатку, да светимо Правду до закључења трајнога мира који ће бити заснован на праву за нас и за нашу децу. Сигурно је да цео народ, водећи рачуна о својим интересима, свестан свога достојанства и своје части, неће оклевати у избору између ове две алтернативе.«

МАЛИ ОГЛАСИ

ЕМАНУЕЛ ЕКОНОМ, париски зубни лекар — Игњатијева бр. 301, прима од 9-12 пре, и 2-6 часа ова по п. дне.